

1 nci ORDU KOMUTANLIĞI NEZDİNDE KURULU  
2 NUMARALI SEKİYÖNETİM ASKERİ MAHKEMESİNE

KONUSU...: Anayasaya aykırılık talebimizi  
muhtevidir.

Mahkememiz bu güne değin, kısmen hukuka uygun, kısmen hukuka aykırı bir yöntem izlemiştir. Biz müdafilerin ve sanıkların, hukuka uygun ve haklı talepleri açık veya ihyasi mahiyetteki uyarımları, genellikle nazara alınmamıştır. Bizlerden gelen talepler adeta yerine getirilmemesi ya da geciktirilerek yerine getirilmesi gereken talepler olarak nazara alınmıştır. Biz bu durumu anlayınca, en haklı taleplerimiz çok mecbur kalmadıkça yapmayarak, mahkemenin bu konuda re'sen karar almasını veya teşebbüste bulunmasını bekler hale geldik. Bizim ve sanıkların bu tutumu karşısında mahkememiz usule ve esasa yönelik hukuka yakırı tutumunun dozunu gittikçe arttırmaya başlamıştır.

Libetki bizi bu düşüncede haklı olmaya yönelten ve mahkemenin tutumundan endişe duymamıza neden olan sebepler mevcuttur. Bunlardan bizce önemli olanlarının bir kısmını kısaca belirtmek esas talebimize geçeceğiz.

1-Savunma hakkının özüne dokunulmuştur: Savunma gerçek anlamıyla, yani bir bütün olarak ele alındığında, idamla yargılanan sanıkların, savunma hakları kısıtlanmış, bu kısıtlanma öyle bir hale gelmiştir ki, savunma yapmak hemen hemen imkansız hale gelmiştir. Bu zamanda sanıkların, sorguların önce hazırlanma olanağı büyük ölçüde ellerinden alınmıştır. Sanıkların yazılı olarak sorgularını hazırlamaları yasaklanmış, böylece kendileri hakkında ileri sürülenleri planlı bir tarzda ve detayları ile cevaplandırmaları olanağı ellerinden alınmıştır. İddia makamına tanınan yetki ile sanıklara sağlanan savunma olanağının karşılaştırılması halinde, beyanlarımız daha bir önem kazanmaktadır. Savunma hakkının özüne dokunan mahkemenin tutum ve kararları mahkeme heyetini red gerekçesidir.

2-Bazı hususlar zabta eksik, yanlış geçirilmiş veya hiç geçirilmemiştir. İkazlar nazara alınmamıştır. Bunun örnekleri öylesine çoktur ki ayrı ayrı belirtmeyi gereksiz görüyoruz. Bu tutum da mahkemeyi red gerekçesidir.

3-Zabta eksik, yanlış geçirilen veya hiç geçirilmeyen hususlarla ilgili talepte bulunmak cesaret isteyen, bir sorun haline gelmiştir. Örneğin son celsede Sami Sarı ile ilgili tesbitin yanlışlığını dile getirmeye çalışan sanıklar, önce, dört, beş yaşındaki bir çocuğu azarlar gibi azarlanmakta, tarafsız olması gereken mahkeme üyelerinden bazıları, sanıkları aşağılayan, hakaret mahiyetinde olan "be" kelindeki sözlerle, sanıklara hitab etmekte daha doğrusu bağırarak, diğer bir sanık konuşurken de üyelerden biri de müstehzi ve konuşan kişiyi alaya alan bir tarzda gülümsemektedir. Bunların hepsi hoş karşılanırken, sanıklara bağırılması karşısında sesini duyurabilmek için sesini yükselten veya yükseltmeyen sanıklar 15'er gün hapisle

tacziye edilmişler ve bu ceza hürede infaz edilmektedir. Böylece mahkemede bir hususun düzeltilmesi için açıklanmada bulunacak olan sanıklar, en tabii haklardan mahrum edilecekleri en az 15 günlük hapis cezasını veya duruşmadan atılmayı göze alacaklar demektir. Sanıklar üzerinde böylesine ağır bir baskı kuran mahkemenin bu tutumu bir red sebebidir.

4-Siyasi niteliği ağır basan davada siyasi gerekçeler dinlenilmemektedir. İddianameye bir göz atıldığında iddianamenin büyük bir kısmının siyasi görüşlere ayrıldığı görülmektedir. 150 sayfayı aşkın bir siyasi suçlamaya, 3-5 sayfalık bir cevap veya düzeltme imkanı dahi tanınmaması bir red nedenidir.

5-Mahkemenin görevi olduğu halde, savunma hakkını ortadan kaldırır veya önemli oranda aksatır, idari davranışlarla ilgilenmemektedir. Duruşmada olanlar esas neden alınarak idarece sanıklara baskı yapılmakata bu arada suç işlenmektedir. Savunma hakkının özüne dokunan ve suç teşkil eden bu fiiller mahkemeye iletildiğinde kanunlarca kendisine vazife yüklenen mahkemenin bizi ilgilendirmez diyebilmektedir. Mahkeme duruşmaya yaparken sanıkların her türlü baskıdan arınmış olmalarını temin etmek zorunluluğundadır. Gerek duruşma içiade olan oğaylara için bizzat, gerekse duruşma dışında yapılan baskılara karşı gerekli mercilere müracaat ederek, baskıların ve yapılan haksız işlemlerin önlenmesini temin etmek yükümlülüğündedir. Bir suç işlendiğini öğrenir öğrenmez veya suç ihbarına mütteli olur olmaz, resmi bir merci olarak alakalı mercie suç ihbarında bulunmak zorundadır. Hal böyle iken, suç teşkil eden ve sanıklara karşı ika edilen baskıları öğrendiğinde, bunların duruşma dışında olduğundan bahisle, müvekkillerinin yalnızca mahkemenizde yapabilmek olanağını buldukları şikayetlerin, nazara dahi alınmaması, kanunlarla kendisine yüklenen görevi müvekkillerimizin aleyhine yerine getirmemesidir ki, bu husus bir red nedenidir.

6-Mahkeme ihsası reyde bulunmuştur: TCK nun 151 nci maddesini ihlal ettiği iddiası ile yargılanan Ahmet Satan isimli sanığa verilecek cezanın asgari haddi 6 aydır. Meşruten tahliye süresi göz önünde tutulduğunda, peşin hükümlü olmayan ihsası reyde bulunmak istemiyen mahkeme en geç tutukluluğun 4 ncü ayında sanığı tahliye eder. Halbuki mahkemenin 14.7.1973 tarihinde göz altına alınan sanığın tahliyesini bütün taleplere rağmen 19.2.1974 tarihinde, gerçekleştirtmiş olmakla sanığın 7 ay bir hafta tutuklu kalmasına sebep olmuştur ki. Bu husus tipik bir red nedenidir. Çünkü mahkeme ihsası reyde bulunmuştur.

7) mahkeme yetki gasbında bulunmakta ,kanunları uygulamamaktadır. Af kanunu ve Anayasa mahkemesinin kararından sonra, davaları düşürülmesi gereken TCK nun 151 nci maddesini ihlal ettiği ileri sürülen Ahmet Satan ve Hidar Akgün'ün TCK nun 141/5 nci maddesini ihlal ettiği ileri sürülen Mukaddes Erdoğan, İsmail Ösbay Mehmet Altunbaş ve Celal Bozatlı isimli sanıkların davaları ortadan kaldırılmıştır. Kanun koyucunun Af kanununu koyarken açığa kavuşturduğu iradesi, Af kanununun tatbikinde ceza verilmişse, hükümdeki ceza miktarı, kesinleşmemiş hüküm mevcutsa sevk maddesinde gösterilen cezanın azami haddi, esas alınacağı yönündedir. Mahkeme kanunu ve Kanun

koyucunun iradesine nazara alınarak, 353 sayılı Kanunun 165 nci maddesini ileri sürerek, mahkemenin iddia ve savunmasıyla bağlı olmadığını belirterek, Af kanununun uygulanması bakımından asla kabulü mümkün olmayan bu görüşü ileri sürerek, üstelik daha sorgusunu dahi yapmadığı ismi geçen sanıklar hakkında, kendisi kanun koyucu imiş gibi hareket ederek ve aynı zamanda ihsası reyde bulunarak, sanıkların davalarını düşürmemesi diğer bir red nedenidir.

8- Mahkeme kişi hak ve hürriyetlerine saygı göstermemektedir.

Ahmet Satanın tahliyesinin geciktirilmesinde olduğu gibi, Hayrettin İpek isimli sanığın tahliyesinde de, tahliye kararı geciktirilerek kişi hak ve hürriyeti ihlal edilmiştir. 12 Temmuz 1974 tarihli resmi gazetede yayımlanan Anayasa mahkemesinin iptal kararı ile, Af kanununun 143/3'ü ile ilgili hükmü göz önünde alındığında, hakkında verilebilecek her türlü cezayı karşılayabilecek olan Hayrettin İpek'in durumu tetkik edilerek 16 Temmuz 1974 günlü celse de tahliye edilmesi gerekmekte idi. Halbuki mahkeme 3,4 dakikalık bir incelemeyi yapmak zahmetine girmemiş olmalı ki sanığın tahliyesine karar verilmemiştir. Kaldığı sanığın durumu talebimizden sonra verilen arada el altındaki dosyadan hemen tetkik edilebilirdi. Duruşma 21 gün sonraya ertelenmiş, kanunda yer alan 20 gün içinde tahliyeler gerçekleştirilir hükmüde nazara alınarak ve taleplerimize <sup>rağmen</sup> ~~xxxxxx~~ ~~xxxxxx~~ ~~xxxx~~ tahliye imkanı doğduktan ancak 25 gün sonra tahliyesi yoluna gidilmiştir ki bu hususta mahkemenin kişi hak ve hürriyetleri karşısındaki tutumunu gösterir ve red nedenidir.

9- Mahkeme sanıklar üzerindeki baskıyı, kanun hükümlerini görmezlikten gelerek de yapmaktadır: 353 sayılı kanunun 143/3 ncu maddesinde aynen ".....  
... kişi hakkında askeri mahkeme/tutuklama kararı verir ve bu kişi yirmidört saat içinde sorguya çekilerek inzibati nitelikte olmak üzere bir aya kadar hafif hapis cezasıyla cezalandırılır" hükmü yer almaktadır. Hal böyle iken bu açık hüküm uygulanarak, mahkemece Zeki Şerit'e 15 gün hapis cezası verilmiş, Zeki Şerit'e verilen bu hapis cezası en tabii haklarından mahrum edilerek hücrede infaz edilmiştir. Fakat 24 saat içinde sorgusu yapılmamıştır. Bu usulsüzlükten sonra geçen celse de Aslan Kılıç Muzaffer Oruçoğlu, Hikmet Şenses, Süleyman Yeşil'e aynı şekilde inzibati nitelikte ceza verilmiş cezaların infazına hücrede geçilmiş fakat sanıkların hala sorguları yapılmamıştır. Mahkemenin bu kanunsuz tutumundan cesaret bulan Kartal Ceza evi idaresi Sanıkların, Mahkemeye, Adli Müşavirliğe ve Cezaevi idaresine yaptıkları müracaatlar karşısında, Cezaevi idarecileri, cezanın infazı için dilekçelerin sonucunu alıp buna göre uygulamaya geçeceğini bildirmesine rağmen aradan geçen 2 günün sonunda, cevap yerine sanıklara cop ve yumruk ziyafeti verilmiştir. Sami Sarı'nın atılan dayak sonucu Burun damarının çatladığını tesbit eden doktor, bu hususu sanığın talebine rağmen muayene kağıdına geçirmemiştir. Sanığa ilaç göndereceğini söylemiştir. Sanık ilaç beklerken ilaç yerine 15 günlük hücre cezası almıştır. Bütün bunların kaynağı mahkemenin arz ettiğimiz tutusudur. Bu ise mahkemenin reddi için bir nedendir.

9-Mahkeme tahliye olmuş sanıkların dolaylı yoldan tekrar hürriyetlerinin ortadan kaldırılmasına neden olacak tarzda kararlar vermektedir;Mahkeme sanık olan fakat sorguları henüz yapılmayan tahliye olmuş kişiler hakkında,duruşmaya celplerini sağlamak amacıyla ihzar kararları almaktadır.İhzar kararı alabilmek için öncelikle sanığın mahkemeye celbi ve bu celp davetiyesinde,duruşmaya gelmezse ihzaren getirileceği hususunun derci gereklidir.Mahkeme bunların hiçbirine lüzum görüncelikle, sanıkların en az 2,3 gün hürriyetlerinden mahrum edilmeleri sonucunu doğuracak ihzar kararlarını direkt olarak vermektedir.Bu husus da bir red nedenidir.

9-Mahkeme taleplerimizi genellikle kabul etmeme veya geciktirerek kabul etme yolunu seçmiştir: Bu hususa yukarıdaki maddelerde kısmen değinmiştik fakat burada önemli bir önnekleme yapmak istiyoruz.Bilindiği üzere bizler ve sanıklar/çeşitli anayasaya aykırılık itirazları ileri sürüldü, sanıklardan bazılarının yaptıkları bu itirazlardan, ~~bazı~~ dinlenmedi dahi, dinlenenler de red edildi. Aslan Kılıç ve bir kısım sanıkların müstareken hazırladıkları "Güvensizlik ve Red" konulu dilekçelerinde açıkça yer almakta olan ~~xxxxxx~~(fakat, heyetiniz bu dilekçeyi okutturmadı. Okutturulsayınca da sanıklar bu dilekçeyi mahkemeye vermediler.) Dosyada mevcut "red, Anayasaya aykırılık ve ihbar talebidir" konulu Aslan Kılıçın verdiği dilekçede yarı açık bir tarzda ileri sürülen, 357 sayılı Askeri Hakimler ve Savcılar Kanununda bazı değişiklikler yapan 1611 sayılı kanunla getirilen hükümlerden 12,14,21,22vegeçici 1 nci maddenin Anayasaya aykırı olduğu yolundaki görüşlerimizle Sıkıyönetim Mahkemelerinin bağımsızlığı ilkesinin ve hakimlik teminatının ortadan kaldırıldığını ileri sürdük.Ama bu yoldaki taleplerimiz ve görüşlerimiz hiç bir sıkıyönetim mahkemesinde makbul ve ciddi bulunmadı.Ama bu kanundaki aykırılık Askeri Yargıtay tarafından yalnızca ve zorunlu olarak üyeleri bakımından Anayasa mahkemesine götürüldüğünde,Taleple bağlı olan Anayasa Mahkemesi 24 Haziran 1974 tarihli Resmi Gazetede yayınlanan kararıyla,kanunun belirtilen maddelerini Anayasaya aykırı bularak Askeri Yargıtay Üyeleri bakımından red etmiştir.

Tutum ve davranışları nedeniyle,mahkemeniz hakkında çeşitli defalar red sebepleri ortaya çıkmıştır.Ne var ki önce kanunlar ile sonra da,mahkemenizin kararı ile ,mahkemenizi red etme hakkınız elimizden alınmıştır.Öncelikle Sıkıyönetim olağanüstü bir rejim olduğu için,normal zamanlarda uygulanmayan bazı hükümlerin uygulanması olanağı bu rejimde ortaya çıkar,ancak bu demek değildir ki Anayasa ve temel hak ve özgürlükler,hukukun temel prensipleri ortadan kaldırılacak. Sıkıyönetim rejmi altında iken dahi,sıkıyönetim kanununun 18 nci maddesinde yer alan Savaş hali hükümlerinin uygulanacağına dair hüküm,Mahkemeyi red etme hakkını ortadan kaldırmaktadır ki bu hüküm Anayasaya aykırıdır.Hele sıkıyönetim kalktıktan barış hali geldikten,olağan dönem avdet ettikten sonra hala Savaş hali hükümlerinin uygulanması tartışmaya gerektirmeyecek tarzda açıklanan bir şekilde Anayasaya aykırıdır.

Bu hüküm uygulamada kişiler arasında farklılıklar da yaratmaktadır, Sıkıyönetim kalkma dan 1 gün önce hakkında dava açılan bir sanıkla aynı suçu işleyen fakat hakkındaki dava, sıkıyönetim kalktıktan 1 gün sonra açılan sanık arasında büyük bir farklılık yaratılmış olacaktır çünkü birinci sanık hakkında dava sırasında savaş hali hükümleri uygulanacak, savunma hakkı elabildiğine kısıtlanacak, bu kısıtlama kişinin haklarının özüne dokunacaktır. Halbuki ikinci sanık hakkında olağan dönemin kuralları uygulanacak kişi hakimi red edebilecektir, haklarının özüne dokunan, savunma hakkını bazen tamamen ortadan kaldıran hükümlere muhatap olmayacaktır. Bu durum eşitlik ilkesine ve Anayasaya aykırıdır.

**NETİCE VE TALEP.....:** Arz etmeye çalıştığımız gibi mahkemenizi red etmek için yukarıda değindiğimiz ve değinmediğimiz bir çok neden mevcut tur. Ama mevcut yasalara göre bizler mahkemenizi red edemeyoruz, bu hak elimizden alınmış bulunmaktadır. Mahkemenizi red edebilmemiz için, Anayasanın Başlangıç, 2, 8, 10, 11, 12, 124, 138 nci maddelerine aykırı olan 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun 18 nci maddesinin iptali <sup>ile ilgili olarak</sup> ~~konu~~, konunun Anayasa Mahkemesine götürülmesini arz ve talep ederiz. 20.8.1974